

x in de kantlijn betreft de vraag
- " " " " het antwoord

N A D R U K V E R B O D E N !

Ook dit vacantieverslag zal evenals de vorige week weer bestaan uit diverse verhandelingen die tot dusver niet geplubliceerd werden. Volgende week hopen we U weer ons gewone verslag van de Vrijdagavond te kunnen verstrekken. Allereerst volgt hier het le gedeelte van een avond ten huize van de familie P. aan de Thorbeckelaan, alhier, gehouden op 23 April 1953.

Goeden avond vrienden, (intelligentie: de zeeman).

Ik begin natuurlijk met ik zou haast zeggen de obligatoire waarschuwing. U weet allemaal wel wie we zijn, dat we niet alle dingen weten. Als U het niet weet, dan heeft U een totaal verkeerde instelling t.o.v. ons en ons werk. Wij kunnen nu eenmaal niet gaan zeggen: dit is de enige waarheid en we kunnen ook niet gaan zeggen: wij weten nu alles, laat het ons maar opknappen; dat gaat ook niet. Wij zijn beperkt en daarom is het voor U erg prettig als U Uw eigen beperkte opvattingmogelijkheden a.h.w. in een duel met de onze meet, een erg vriendschappelijk duel. Wij vertellen onze inzichten en vertellen wat er allemaal aan vast zit en U zit natuurlijk onmiddellijk te kijken waar er nog iets niet duidelijk is en waar het niet in orde is, en als U dat ontdekt dan zegt U: hè touché, die heb ik en kom nu maar eens op; vertel nu maar eens waarom dan zus en zo niet, of "waarom zeg je dat, dat is toch niet juist, dat hoort zo en zo te zijn". Op die manier kunnen we in een werkelijk prettige en sportieve geest met elkaar over allerhand dingen praten en dan kunnen we ook een aardig resultaat halen, nietwaar, daar gaat het toch ook om. Dus laten we ons aan die spelregels houden, dan behoeven we verder niet meer te aarzelen of de artikelen voor te lezen, dan kunnen we meteen beginnen. En vertelt U dan maar: waar beginnen we mee, wat is het eerste punt, het eerste onderwerp of de eerste vraag eventueel waar we over spreken?

x Ik heb nog wel een onderwerp, dat is al een keer behandeld, maar ik heb het alleen niet goed begrepen, dat is n.l. het niet aanwezig zijn van tijd en ruimte in de cosmos.

- Het niet aanwezig zijn van tijd en ruimte in de cosmos, nu daar hebben we werkelijk een aardige kluit voor ons, daar kunnen we het voorlopig mee doen. En nu zeg ik er één ding van tevoren bij, nog een keer: als het nu op een gegeven ogenblik onduidelijk wordt, zeg het dan meteen, dan kunnen we eerst alle puntjes - zover als ons dat mogelijk is tenminste op een gegeven ogenblik - zo duidelijk mogelijk stellen en vandaaruit verder gaan, want anders dan zijn we aan het einde, dan hebben we een hele theorie ontwikkeld en dan hebben ze er nog niets van begrepen. Zo, ruimte is dus een kwestie van afmeting. Wanneer er ruimte is dan bedoelelen we daarmee dat we de dingen projecteren t.o.v. onszelve en ons eigen wezen en onze eigen aanschouwingsgrootte gebruiken als een waardemeter om op deze wijze een ruimtelijke verhouding te bepalen. Dat is toch duidelijk, nietwaar?

x Ja.

- Vandaaruit zal een mier een andere ruimte kennen dan U; een bacterie kent nog weer een andere ruimte en b.v. een planeet of een zon - die ook uiteindelijk denkende wezens zijn; dat zijn lichamen van denkende krachten - die hebben weer een heel andere opvatting van ruimte. Het is dus begrijpelijk dat ruimte op z'n minst genomen een zeerrelatief iets is, iets wat je niet vast kunt leggen in millimeters of centimeters. Dan krijgen we verder wanneer we in de ruimte zijn, dan wordt heel belangrijk voor ons de wijze waarop wij ons in die ruimte verplaatsen. En dat kunnen we in de menselijke wereld al zien, want vroeger was het van Amsterdam naar Madrid b.v. een hele afstand; tegenwoordig is het een afstand, nu ja, hij is nog niet klein, maar hij is toch een heel eindje kleiner geworden. Dus ook hier wordt de ruimtelijke verhouding anders door verandering, door de mogelijkheid tot verplaatsing. Ook dat is duidelijk, nietwaar? Wanneer ik nu echter kom op een punt, waar ik alleen door te denken mijn waarnemingsvermogen en dus mijzelf, mijn bewustzijn verplaats van de ene stad naar de andere, of van de ene ster naar de andere, dan bestaat er voor mij geen ruimte, dan ligt dit alles vlak naast elkaar als het ware. En daar er voor mij geen uiterlijke moeilijkheid meer is - ik behoef niet meer te reizen, ik behoef alleen maar bewust te zijn op een bepaald ogenblik, op een bepaalde plaats - is het dus ook begrijpelijk dat ik dan van mijn standpunt uit zeg: er is geen ruimte, want al die dingen leven in mij, ik behoef

mij alleen daarop in te stellen en ik beleef ze. Is dat ook duidelijk?

x

Ja.

-

Als ik op die manier ga praten, dan maak ik dus de ruimte niet afhankelijk van een of andere vaste waardemeter maar van mijzelf. Ik ben uiteindelijk degenen die door mijn eigen capaciteiten en mogelijkheden bepaal wat ruimte voor mij betekent. En hetzelfde hebben we ook al met de tijd. De tijd die wordt op aarde bepaald doordat de aarde om haar as draait in een bepaalde periode van 23 u. en nog wat. En wanneer dat nu zo gebeurd is dan zegt men: we hebben één dag gehad. Dat is betrekkelijk universeel, voor de wereld althans, die in zichzelf door haar bewoners ook al een soort universum is, nietwaar? U heeft zelfs meer sterren op aarde geloof ik zo nu en dan, dan er aan het firmament staan. Dus we zullen ook al weer begrijpen dat deze waardemeter beperkt is, want als morgen de aarde sneller gaat draaien, dan kunnen we wel een uurwerk nemen en zeggen: nu houden we ons toch aan die dag en die nacht vast, aan die 24-urendag, maar opzichzelf is dat onredelijk, want er is geen natuurlijke voorwaarde meer voor. En nu ga ik verder zeggen: tijd, ja, als ik tijd nu eens weg ga denken als iets wat we van buiten af vastleggen, net zoals de manier waarop U gekleed gaat; dat is ook, voor de heren is het: "iedereen draagt het, dus ik moet het ook dragen" en voor de dames is het: "iedereen draagt het en daarom wil ik juist wat anders. Dus, U zult begrijpen dat is een kwestie, als je dat van buiten af op gaat leggen, dan kun je tijd als realiteit beschouwen, maar dan moet je vaste waarden buiten jezelf kennen, waarden die niet relatief zijn maar die vaststaan. En nu ga ik eens een keertje denken: als ik nu tijdservaren - dus mijn eigen ervaring t.o.v. die tijd - ga vergelijken met wat de wereld heeft vastgelegd aan tijd, dan kom ik tot de fantastische conclusie dat ze er aardig knoeien, want het ene ogenblik dan zeggen ze: nu zit je al 6 uur bij elkaar, het is nu al 1 uur 's nachts, het wordt tijd dat je weggaat. Dan is het echt gezellig geweest en de tijd is voorbij gevlogen; dan heeft U eigenlijk het idee dat U slechts een paar minuten daar gezellig met elkaar zit te praten, of hoogstens een half uurtje. Een andere keer - ik hoop niet dat het U gebeurt - dan zetten ze je op een stoel neer en dan zeggen ze: de tandarts komt over 5 minuten. Nou, dat duurt uren hè, of misschien vliegt het ook voorbij, dat ligt nu aan je persoonlijke instelling. Er zijn mensen die kunnen in zo'n geval 5 uur wachten, dan vinden ze het nog te vlug. En dan komt die tandarts en die zegt: nu moet ik U even die kies uitboren, het doet geen pijn, doet U mond maar open, gaat U maar zitten. Hij zet er een klemmetje in en neemt die boor. Dan zegt hij: het is met een minuut gebeurd. Nu, er zijn mensen die beleven in die minuut eeuwigheden. U zult dus begrijpen dat dat tijdservaren niet meer afhankelijk is van wat de wereld nu als tijd vast heeft gesteld, maar van de belevenissen d.w.z. van de wijze waarop U geestelijk bent ingesteld op dat ogenblik. Maar als dat waar is, dan is de tijd voor ieder anders, dan kan een voetbalenthousiast naar een voetbalwedstrijd gaan en dan kan hij niet begrijpen hoe het zo gauw al weer half-time is gekomen. En vlak daarnaast zit iemand, die is beleefdheidshalve meegegaan en die kijkt na een kwartier op z'n klokje en dan zegt hij: nou, nou, nou, ik dacht dat ze al minstens een uur daar aan het heen en weer trappen waren. Dus tijd is ook al relatief, en als die tijd nu relatief is, dan is het alleen nog maar nodig dat ik als persoonlijkheid mij in elk tijdsgebeuren onmiddellijk door mijn gedachte kan plaatsen en daarin beleven, om te zeggen: die tijd bestaat eigenlijk niet. En wanneer wij dus zeggen dat ruimte en tijd bij ons niet bestaan, dan bedoelen we daarmee dat dergelijke waarden zo volledig afhankelijk zijn van onze eigen persoonlijkheid, dat we ze niet als buiten ons bestaande waarden kunnen accepteren. Dat is punt één. Nu, ik geloof dat is wel duidelijk voor U, of niet?

x Jawel.

- Nu gaan we verder. We zouden natuurlijk aan kunnen nemen dat er een tijd is buiten ons, een tijd waar wij niets mee te maken hebben, zoiets van "Gods molen die langzaam maalt", een tijd waar wij in bestaan zonder deze tijd als zodanig werkelijk te beleven. Maar als er tijd was - gezien in het geheel, in het cosmische dus - dan zouden we daarmee aan moeten nemen dat God zichzelf ontwikkelt. Als God volmaakt is en Hij uit zich, dan moet die uiting ook volmaakt zijn, dat zult U met mij eens zijn. Een volmaakte God die een onvolmaaktheid schept, maakt daarmee zichzelf tot onvolmaaktheid en dat kan toch niet Z'n bedoeling zijn. Nemen we dus aan dat God als volmaakt wezen schept, dan moet Hij op dit ogenblik een volledigheid scheppen een voleinding; het moet een afgerond geheel zijn, daar kan niet meer af en daar kan niets meer bij. Vandaar dat als we gaan praten vanuit de cosmos - of vanuit de logos, zoals U het zeggen wilt - over tijd, dan kunnen wij ons niet voorstellen dat die tijd bij God niet bestaat en dat dus een ieder die tot het peil stijgt waarop hij God kan aanschouwen en begrijpen, ook voor deze tijd wegvalt, die bestaat niet; hij overziet het geheel van het begin tot het einde, dat met al z'n mogelijkheden is geworden tot één groot geheel, iets vol-einds waar niets af en waar niet bij kan. Wanneer dat het geval is en wij beleven toch een tijdservaren, dan moet noodgedwongen dat tijdservaren van ons iets zijn

wat met het begrip tijd als zodanig niets te doen heeft. Kunt U dat ook met mij eens zijn; is dat ook allemaal begrijpelijk, ja?

x Nou, dat is een hele kluif om dat goed te verwerken.

- Nu, zullen we het dan nog eens een keer zeggen? Daar gaan we weer. Kunt U zich voorstellen dat God zichzelf stukje bij beetje ontwikkelt? Als U dat doet dan geeft U toe dat God niet volmaakt is. Wanneer God zich niet ontwikkelt maar zich slechts uit, dan moet deze uiting gelijk zijn aan degenen die zichzelf uit. En is dus degenen die zich uit volmaakt, dan moet ook de uiting deze voleinding in zich dragen. Zover zijn we er toch, hè?

x Ja.

- Wanneer dus God een volmaaktheid is, dat is een dogma a.h.w., dat is een axioma, dat is een werkhypothese, hoe U het noemen wilt; dat is iets waar wij van uit moeten gaan, willen we wat op kunnen bouwen. En aangezien over het algemeen aangevaard wordt dat God volmaakt is, zie ik er geen bezwaar in om dat hier ook weer naar voren te brengen. Als God volmaakt is moet Zijn schepping volmaakt zijn. Wanneer die schepping volmaakt is, dan kan er in die schepping zelf geen tijd zijn, want een tijd zou betekenen een verandering der dingen; een verandering zou betekenen een onvolmaaktheid, vandaar onvolledig, nietwaar, ook duidelijk. Dus moeten wij aannemen dat Gods schepping op het ogenblik dat zij als uiting werd geschapen, volledig volmaakt was. Wanneer dat nu niet het geval is, dan kan er geen tijd zijn, ruimte dat zou nog kunnen, maar tijd niet want het is er. Hoe komt het nu dat wij tijd ervaren? Omdat wij niet het geheel kennen, maar van stukje tot beetje steeds verder gaan; wij zien iets wat één geheel is aan voor een onnoemelijke hoeveelheid enkele dingen, omdat wij niet in staat zijn het ene punt nog vast te houden terwijl wij het andere beleven. Het verschil dus tussen het punt van gisteren en van morgen dat is onze tijd, dit zijn 2 vaststaande punten en ook heden is een punt; die dingen zijn er, maar wat doen wij? Wij kunnen niet gisteren, vandaag en morgen gelijk beleven, dus wij wandelen van het een naar het ander toe. En de tijd die we daar zelf voor nodig hebben, ofwel anders gezegd, de realisatie van de ene voorwaarde tot de realisatie van de andere voorwaarde, wordt door ons ervaren als tijd, dat noemen we zo. Dat is duidelijk, hè?

x Ja.

- Dus er is in werkelijkheid geen tijd. Tijd is alleen het middel dat wij gebruiken om voor onszelf aannemelijk te maken dat we dit beleefd hebben en dat beleven kunnen. Als U in een tentoonstelling bent en U wandelt van het ene vertrek naar het andere, dan zegt U: het kost mij een zekere tijd om alles waar te nemen nietwaar? U zoudt dat dus uit kunnen beelden b.v. als: van Rembrandt tot Picasso is $3\frac{1}{2}$ uur. In het leven is het eigenlijk precies hetzelfde, alleen rekenen wij dan met een paar eeuwen. Als dat museum bekeken wordt op zichzelf, dan is alles daar, maar als U wandelt van trap tot trap van ontwikkeling der schilderkunst, dan wordt het voor U een tijdsverloop. Nu bent U in dat museum de beschouwer, maar als U in staat waart om het geestelijk leven dat gebonden is vaak in een schilderstuk, bij elk stuk opnieuw te beleven, dan zou het achtereenvolgens beleven van die verschillende fasen uiteindelijk voor U een geheel leven kunnen beslaan en dan zoudt U al die belevenissen ook weer in tijd gaan indelen. Dat is duidelijk, nietwaar? Maar nu ga ik verder: als die hele schepping buiten God zou staan, dan was er iets te zeggen voor ruimte, maar aangezien we ons niet voor kunnen stellen dat God een deel van zichzelf buiten zichzelf kan plaatsen, zomin als U Uw hand kunt nemen en die ergens op de schoorsteen leggen zolang, om het nu eens van een afstandje te gaan kijken hoe die aan het werk slaat, geloven we dat dus God te allen tijde in de gehele schepping is en dat die schepping deel van God is. Kan nu een persoonlijkheid - dus ook God - ruimtelijk begrensd worden gezien; kunnen we dat zien als een ruimte? Nee, het is heel goed mogelijk dat dit alles niets anders is dan een gedachte, iets wat voor U geen enkele ruimtelijke waarde heeft, maar het beleven van deze gedachte kan voor U de illusie van ruimte verwekken. Als U een schilderstuk hebt alweer, en U brengt er een goed perspectief in aan, dan kan het soms net zijn of bepaalde dingen uit het doek naar voren springen, terwijl andere misschien kilometers ver achter het doek liggen. Als U nu niet in staat zoudt zijn om de aard van het doek vast te stellen, dan zoudt U dus de verhouding in het perspectief uit willen drukken als: het is vanaf dit puntje wat hier vlak bij mij is - buiten die lijst - tot dat kerktoertje daar helemaal achteraan in het doek, zoveel kilometer; dan zoudt U dus een waarnemingsverhouding aangegeven hebben, maar geen reële. Dat is toch allemaal wel begrijpelijk, hè?

x Ja.

- Nou, Gods schepping is eigenlijk Gods schilderstuk, is Gods gedachte; zonder dat kan die schepping niet bestaan en wij worden door God in staat gesteld om een deel daarvan waar te nemen. En omdat we het doek zelve, of als we het anders willen zeggen in dit geval, Gods stroming, of gedachte, of levende kracht, die dit alles in zich draagt niet kunnen voelen, begrijpen, omschrijven, gaan we zeggen: van Adam tot Nero was 10000 of 20000 of 80000 jaar en van Nero tot Hitler

hebben we ook weer bijna 2000 jaar, en dan gaan we van Hitler tot de voleinding van de menselijke beschaving, en dat kost weer idem zoveel duizend jaar. Maar als je dat als schilderstuk zoudt zien, dan zou het misschien doen denken aan die verschillende aardige prenten waarop b.v. allerhand spelen of bezigheden worden uitgebeeld, of een drinkscène b.v. zoals Steen die zo aardig wist neer te leggen: daar in de hoek staan een paar kinderen te spelen en in het midden daar zijn een paar volwassenen bezig zich aan alle vreugden des levens over te geven en een eindje verder zit in een haardstoeltje een oude heer wat te dommelen. Wanneer we die gelijk zien dan zeggen we: hé, dat is één voorstelling. Maar als we nu eerst die kinderen zien, dan komt er een tijdje niets en we zien dan die volwassen mensen, en dan komt er weer een tijdje niets en we zien dan die grijsaard, wat gaat dan de mens zeggen? O, dus die kinderen zijn opgegroeid en er is er nog één van overgebleven die oud geworden is en de rest is voor de tijd dood gegaan. En - geschat onze ervaring - zijn die kinderen 6 jaar, die mensen die daar zitten 25 tot 30 en die oude die is wel 70, dus van dit hoekje tot dat hoekje dat is ongeveer 60 jaar. Zo noemt men dan dus aan de hand van eigen waarnemingen het verschil tussen de ene fase en de andere "tijd" maar ook "ruimte", want men zegt: die kinderen zitten in een hoekje en die zien er zo en zo uit; die ouwe die zit in een hoekje en die ziet er heel anders uit, dus is dit een andere ruimte; die mens die moet van die ene plaats naar de ander zijn gegaan ondertussen, maar het is niet waar, hij is er altijd geweest, alleen we hebben eerst dit hoekje bekeken en toen dat hoekje en het verschil van die twee, de lichtvalling, de schaduws die we er op zien, brengt ons tot de overtuiging dat we hier met twee verschillende plaatsen te doen hebben. Nu hoop is dat ik het daarmee wat duidelijker heb gemaakt en niet ingewikkelder.

x Prachtig.

- Ja, dat is dan eigenlijk dat probleem. We kunnen er natuurlijk nog wel verder op ingaan, want dan moeten we ook nog gaan zeggen: we hebben bovendien in die scheping een groot aantal verschillende dimensionale waarden. Nu, dat is zo'n lievelingsterm, dimensie, afmeting, d.w.z. er zijn dus verschillende mogelijkheden van waarneming, de één die hoort dingen die een ander niet hoort, de ander ziet meer, en wanneer ze zich dat bewust zijn, kunnen ze dat verschil vaststellen. Maar het zou wel eens zover kunnen gaan dat de één bepaalde dingen zeer duidelijk en levendig ziet, terwijl die andere niet meer waar kan nemen. Laten we b.v. zeggen, er is iemand die net als een uil eigenlijk ogen heeft die alleen op het donker zijn ingesteld wiens oog niet het aanpassingsvermogen bezit dat noodzakelijk is om overdag nog tot een waarneming te komen. En daar tegenover zit iemand die altijd gewend is om over dag te kijken, maar hij is nachtblind; als het donker is kan hij helemaal niets meer zien. Nu gaan die twee wandelen, de één ziet een wereld die is buitengewoon zonnig en dan wordt het nacht en dan ziet hij niets; de ander die ziet juist die nachtelijke wereld in al z'n glorie, maar als die ander praat over de dag, dan kunnen ze elkaar niet meer verstaan, ze kunnen zich niet voorstellen hoe de wereld van een ander is; ze leven allebei er gelijk in, nietwaar? En nu zouden we nog verder kunnen gaan, nu zouden we kunnen zeggen: ze zijn gebouwd uit zo'n materie dat de één overdag zichtbaar is en de ander alleen 's nachts, de één alleen voor de nachtwezens zichtbaar, de ander alleen overdag. Dan zou dus die nachtmens kunnen zeggen: "ja, maar jij bent er niet" tegen de dagmens en omgekeerd. Dat is dus een verschil in dimensie, een verschil in het waarnemen der dingen. En die werelden waarin een bepaald aantal waarden worden waargenomen, terwijl andere niet binnen het opmerkingsbereik van de persoon in kwestie vallen, die kunnen dus heel rustig door elkaar heen lopen. Het kan zo zijn dat U zegt: "wat een mooie zonsopgang", terwijl er beneden een zit die zegt: "wat een dauw, wat een dauw". U heeft die dauw niet gezien, die is te fijn voor U, die was al te ver opgelost, maar dat kleine wezen beneden ziet al die druppeltjes bijzonder scherp en groot, maar die kleuren aan de hemel dat is te ver, die ziet hij niet. U ziet dat hele kleine wezen niet, U begrijpt niet hoe dat reageert, wat de wereld voor dit wezen betekent en omgekeerd, U leeft in twee verschillende werelden en toch gelijker tijd, begrijpt U? Zo ervaren wij allemaal nog weer andere delen van hetzelfde schilderij, de schepping, de een is bijzonder gevoelig voor het koloriet, voor de kleurnuance, terwijl de lijn en de vorm hem weinig of niets zegt; de een overziet een deel a.h.w. als een panorama, de ander zit alleen met z'n neus op de details en zo ziet ieder dat verschillend. En aangezien ze nu wel met elkaar zouden kunnen praten, maar elkaar niet duidelijk kunnen maken dat ze hetzelfde schilderij bedoelen, leven ze in verschillende werelden. Zo kennen wij een groot aantal verschillende mogelijkheden tot waarneming in het heelal en elk van deze groep wezens leeft in z'n eigen wereld, een eigen wereld die soms regelrecht door een andere wereld heen loopt zonder dat ze elkaar storen, omdat ze doorgewoon elkaar niet kunnen bemerken, elkaars waarde en waarderingen en werkzaamheden niet kennen, elkaars stoffen zelfs niet kennen. En wanneer er dan een ogenblik iets gebeurt wat ze niet snappen, omdat er even een werking van die andere wereld zichtbaar wordt in hun wereld, dan zeggen ze: "er is een wonder ge-

beurd", want ze weten er geen uitleg voor. Ook daardoor zou ik nog weer eens trachten aan te tonen dat de ruimte zo uiterst relatief is, dat ze zo volkomen afhankelijk is van het persoonlijk ervaren en laten we nu dan bovendien nog even zeggen dat voor de ene wereld, wat voor U een jaar is, misschien een enkele seconde kan betekenen, dan is ook die tijdswaardering geheel anders, het gehele leven is anders. Een ster die een miljoen jaren leeft, die zegt misschien: "nou, nou, ik heb dat uurtje eens flink gewerkt" en dan zegt de mensheid: O, er is een eeuw over ons gekomen vol van uitbarstingen en er is een heel geslacht geboren en ten onder gegaan, een hele menselijke beschaving gegroeid, een heel menselijk ras weer verdwenen. En dan denken ze dat dat hun tijd is. Dat is niet waar, het is net zo goed de tijd van die ster, maar ze zijn volkomen verschillend, omdat ze elk voor zich trachten hun eigen gang langs de vaststaande punten van de schepping te omschrijven. En hun eigen tempo en hun eigen waarneming is dan bepalend voor de manier waarop ze dat uitdrukken in een opeenvolging van feiten die "tijd" genoemd wordt. Zij trachten dit ook uit te drukken in ruimte, die ruimte dat doen ze door hun eigen afmetingen te vergelijken met de ervaringen die ze opdoen, maar ze begrijpen niet dat het heel goed mogelijk zou zijn dat deze hele wereld kleiner is dan een zandkorrel; ze begrijpen ook niet dat een enkele zandkorrel voor een ander wezen misschien groter kan zijn dan een ster, dat het misschien een heel heelal betekent. En wanneer we dat zo begrijpen, dan zullen we ook toe moeten geven: ruimte is er niet, er is slechts een ruimtelijke ervaring die van onszelf en onze eigen capaciteiten en ons eigen wezen, onze eigen mogelijkheden afhangt. Tijd en ruimte bestaan voor de schepselen, voor elk schepsel echter zijn ze verschillend van waarde. Wij kunnen dus even gevoegelijk zeggen dat ze niet bestaan buiten de schepselen maar slechts in de schepselen. Wanneer ze echter in de schepselen bestaan, dan zijn ze geen realiteiten maar persoonlijke eigenschappen. Vandaar dat wij zeggen: er is geen tijd en geen ruimte. En nu hoop ik dat ik daarmee dan een klein beetje uit de doeken heb gedaan - ik weet, het is natuurlijk onbeholpen en met een paar puntjes - maar waarom wij dat zo zien. En nu hoop ik dat ik het. U in ieder geval wat duidelijker heb kunnen maken, klaarder.

- x Dus men zou hieruit kunnen verklaren dat alles in de cosmos aanwezig is, dus voor een helderziende die de baan afloopt en oploopt van een persoon of een wereld, alles zichtbaar is.
- Ja, natuurlijk, we kunnen zelfs nog verder gaan, we kunnen zeggen: een helderziende die zich cosmisch bewust is, die kan niet alleen iets voorzien of iets uit het verleden putten, maar die kan zelfs zichzelf verplaatsen in het verleden en dit volledig beleven en evenzeer in de toekomst. En dat houdt dus ook in dat een geest die zich bewust is, niet alleen naar de toekomst toe heeft te reïncarneren, maar evenzeer de mogelijkheid zou hebben om in een ver verleden te reïncarneren, want deze dingen bestaan.
- x Ja, ik vraag dit alleen maar om duidelijkheid, ook voor de aanwezigen.
- Nu ja, dat is hoop ik dan daarmee ook al weer geslaagd, nietwaar? Ik slaag aardig voor m'n examen vandaag merk ik.
- x Mag ik nog even vragen of het zo gesteld kan worden, dat het leven zoals wij dat momenteel leven eigenlijk een illusie is.
- Ja, dat zouden we kunnen stellen, maar dan zouden we onszelf een illusie moeten noemen. Wanneer we uitgaan van die wonderlijke spreuk dat alles waan is, alles illusie is zonder meer, nu ja, dan goochelen we onszelf voor dat we er zijn. En nu geloof ik dat dat toch niet juist is, want hoe de zaak ook verder in elkaar zit, het feit dat ik als persoonlijkheid denk en handel, is toch een bevestiging dat er iets moet zijn. Het is dus niet zo dat alles illusie is, dat alles Maya is. We kunnen echter wel zeggen: alles is een begoocheling, wat voor Maya dan ook de juiste vertaling is eigenlijk. Het is niet: alles is illusie, maar alles is een begoocheling. En wat is een begoocheling? Een begoocheling is het voor spiegelen van waarden die niet reëel aanwezig zijn, maar dit kan niet gebeuren zonder dat enkele waarden inderdaad feitelijk aanwezig zijn. Elke begoocheling betekent een verandering van waarden van het werkelijk zijn op zodanige wijze, dat de waarnemer veronderstelt dat andere waarden aanwezig zijn dan in werkelijkheid het geval is. En iets dergelijks is inderdaad het leven, niet alleen Uw leven maar ook het leven in de sferen, het leven in de diepste diepten en op de grootste hoogten. Eén uitzondering wil ik er voor maken, dat is: diegenen die terugkeren in God, maar voor alle anderen is er een illusie, inderdaad, zij denken n.l. dat zij in hun wereld het weten; ze denken dat zij handelen met realiteiten, met werkelijkheden, die precies zo zijn als zij ze zien. Neem nu maar doodgewoon de een of andere bouwer en zegt tegen hem: "hier heb je een steen, dat is geen steen", dan zegt hij: "ja, maar hij is toch zo lang en zo breed en ik zie er dit en dat en dat in zitten, nietwaar, dat is een, laten we zeggen, een kleisteen gebakken in het Maasgebied van die en die grondstoffen. En misschien is het een heel handige jongen en hij zegt er ook nog bij: dat moet wel van die en die bakkerij komen. Dan heeft hij gelijk van zijn kant, maar als ik nu die zaak anders ga bekijken dan zeg ik: ik heb hier te maken met zoveel levende werelden, die door een ontplooiing

van krachten op zo'n manier samen zijn gevoegd dat zij op het ogenblik binnen een heelal leven dat uiterlijk begrensd, de vorm van een steen schijnt te zijn, maar aangezien de krachten daarin voortdurend actief zijn, zal deze vorm van steen als vergankelijkheid weer vervloeien in een andere vorm. Dat is precies hetzelfde als U zegt: "dit is zo groot", dan heeft U gelijk omdat U een globale waarde aanneemt, maar het wordt een beetje warmer en het wordt groter, het wordt kouder, het wordt kleiner of misschien gaat het juist uitzetten door de kou. U heeft dus van alles ongeveer waarden. En wanneer U die vanuit Uw eigen standpunt bekijkt, dan is dat allemaal heel aardig, maar laten we nu b.v. die baksteen eens gaan bekijken uit een ander oogpunt: Die klei is slijpsel van bergen; dat slijpsel is langere tijd door het water meegenomen, dat is misschien eerst in zee gespoeld en toen later weer door de zee aan land gebracht. Nu neem ik uit een ander standpunt diezelfde steen; dan zeg ik niet: "hier heb ik een steen", maar dan zeg ik: "kijk, hier heb ik bergen, een rivier, stranden van die rivier, ik heb hier zee, ik heb hier een hele levensloop in m'n handen, want ik kan dat zo zien. Die ander die zegt: je bent getikt, dat is een steen en meer niet. En dan kan ik zeggen: het is geen steen, het is dat en dat. Dan zegt hij: "dat is niet waar" en dan staan we met z'n tweeën te praten en dan komt er een ander bij en die leeft in de wereld van krachten en die bekijkt die steen en die zegt: "een steen, hoe kom je daar bij? Je hebt daar idem zoveel trillioen quantums in ongebonden vorm, plus zoveel quantums in gebonden vorm en die gebonden vorm die houdt dan in zoveel electronen, zoveel dit, zoveel dat. Dat is dus een moleculairstructuur die op deze manier functioneert, met die innerlijke spanningen en die daarom tegenover de wereld dat en dat betekent; tegenover andere krachten bedoelt hij daarmee. We staan met z'n drieën te praten en we hebben alle drie voor een deel gelijk, eigenlijk hebben we allemaal gelijk, want die krachten die zitten erin; die belevenis die de andere erin ziet zit erin en die steen die die bouwer heeft zit er ook in. Maar er zit nog veel meer in en dat weten we nu niet, en nu zeggen we ieder voor ons: we hebben gelijk. Dat is natuurlijk fout. We moeten zo zeggen: wij zien een klein deeltje van de totale waarde, de totale zijns waarde der dingen en daarnaar bepalen we hun aard, wat ons onmogelijk is eigenlijk. Wat wij dus denken dat vaststaat is in werkelijkheid waan, ook wat vorm betreft, want alweer, U kunt zeggen: "hier is een baksteen", maar dan komt er een ander die leeft in een meer dimensionale wereld - ik kom al weer op die verschillen in afmeting, van waarneming - die persoon ziet niet een baksteen, maar die ziet laten we zeggen 16 krachtvelden, of 18 krachtvelden, of 42 krachtvelden - dat ligt aan de vorm - die samen één harmonische ruimte omsluiten; die ruimte is leeg, daar heffen de spanningen elkaar op. Wanneer U zegt: "dat is een steen", dan zegt die ander: "dat is niets, dat is alleen het kernpunt van een aantal spanningsvelden, die dat en dat resultaat hebben", begrijpt U? En dan heeft hij van zijn standpunt ook weer gelijk. Vandaar dat we zeggen: alles is begoocheling, of wel: wij kunnen niet de werkelijkheid waarnemen en doordat wij een deel van de werkelijkheid voor de totale werkelijkheid aanzien, zullen we ons voortdurend blijven vergissen. En aangezien elke vergissing weer een reden is om wat meer te leren, kunnen we juist - dank zij die beperktheid van ons, van ons wezen, van onze wereld - steeds meer ons bewust worden van wat we eigenlijk zelf voor grote stommelingen zijn. En als we weten dat we stommelingen zijn, dan gaan we misschien een klein beetje meer ons wenden tot die krachten die van ons standpunt uit, het dan wel kunnen weten. En dan hebben we zo misschien de kans dat we uiteindelijk naar God toe groeien en dat we dus juist door Maya de werkelijkheid vinden.

- x Kunt U nog even verder op deze werkelijkheid ingaan?
- Nu, dat is erg moeilijk. Ziet U kans in een taal die 200 woorden kent, die alleen voor gebruiksvoorwerpen bedoeld zijn b.v. de psychologie van Jung of van Freud weer te geven? Neen, nietwaar? Ik zie geen kans om datgene wat ik van de werkelijkheid ken alleen al, in woorden te brengen, laat staan dat ik datgene wat ikzelf nieteens van die werkelijkheid afweet er ook nog bij kan doen.
- x Mag ik het even zo stellen. Uw betoog komt ten slotte hier op neer, relativiteit van dit alles. Wat is de zin van dit alles?
- Wat is de zin van alles? Ik geloof dat de zin van alles alleen is het realiseren van eigen wezen. Dat we net zoals een kind zich in fantasieën uitleeft en daardoor de gedachten die erin leven, nu eens een ogenblik kan uiten en daar z'n conclusies uit trekken, al is dat eenvoudig met een: "poem, je bent dood", dat wij zo in de wereld werken en in de sferen...
- x Is dat ook geen Maya?
- Dat is inderdaad Maya, ja, dat is begoocheling, maar het is alleen begoocheling voorzover als het de uiterlijke waarde aangaat. Want als dat kind zegt: "poem, dood", wat zegt het dan in werkelijkheid? Ik ben vergankelijk en de wereld is vergankelijk, het realiseert het zich niet, maar dat leeft het uit. Als U zegt: "ik wil geestelijk stijgen", dan speelt U a.h.w. voor engel, terwijl U het niet bent, in Uw gedachten. Wat is de realiteit hiervan? U bent zich bewust van deze mogelijkheid in Uzelve, U erkent dus de mogelijkheid; alle waan leidt tot een erkennen van de mogelijkheden in het "ik". Wanneer al die mogelijkheden uiteindelijk tot

één harmonisch geheel zijn samengesteld, dan kennen we dus onszelf. Wanneer we onszelf kennen, volledig, dan is er geen noodzaak meer om de dingen buiten ons te gaan zoeken en dan valt Maya weg voor zelfzijn. Maar in dat zelfzijn zullen ook alle vormen wegvallen en blijft dus alleen over iets wat onder woorden moeilijk te beschrijven is, een volkomen vredig en harmonisch zijn, dat de meest intense vorm van niet zijn inhoudt die we ons voor kunnen stellen. U ziet, het wordt al weer een tegenspraak van termen en toch is die tegenstelling, die ik uitspreek juist, zover als ik dat na kan gaan.

x Dank U.

- Het is erg lastig zeg ik nogmaals, om dat duidelijk te maken, maar stelt U zich voor dat U een ogenblik niet denkt, dat die mogelijkheid zou bestaan, zonder dat U zich dat realiseert; U denkt niet, U bent volkomen ontspannen; dan bent U gelukkig, nietwaar? Dan bent U vredig, maar dan bestaat er op dat ogenblik niets voor U, ook Uw eigen wezen niet, want U realiseert zich dat niet meer. Toch zal dat wezen ondertussen functioneren, maar het functioneert niet meer krachtens z'n eigen wetten en ervaringen, maar alleen als deel van een totaal zijn. Zo stellen wij ons voor dat de opheffing van de begoocheling uiteindelijk betekent een opgaan in dit algehele zijn, waarbij wij dus niet meer zelf conflicten kennen, of tegenstellingen, of zelfs maar waarnemingen, maar alleen een functioneren krachtens de grote kracht die ons in stand houdt, die voor ons dan betekent de hoogste gelukzaligheid, het grootste geluk. Maar ja, dat is natuurlijk erg moeilijk om zo'n bedoeling... U ziet hoe ikzelf zit te worstelen met de woorden om er iets van door te laten schemeren.

x Ik ben heel wel tevreden met de uiteenzetting.

- Nu ja, als U er mee tevreden bent, dan moet ik alleen maar zeggen: ik ben er zelf niet mee tevreden.

x U zoudt er veel meer van willen zeggen, maar dat gaat niet.

- Omdat ik hier eigenlijk net als iemand ben die de hele wereld zou willen laten zien en die nu toevallig net in een gevangenisje vastzit, in een heel nauw celletje. Dat nauwe celletje dat is dat lichaam, dat zijn die woorden, dat zijn de middelen die ik nodig heb om tot U te spreken, die houden mij vast; ik weet er meer van, maar ik kan het hier niet in die kleine ruimte aanschouwelijk maken. En dan weet ik er nog maar zo'n klein stukje vanaf, van de werkelijkheid, waarmee we dus ruimtelijk denken, zelfs t.o.v. het abstracte. Ja, nu zullen we het er dan maar bij laten. Is er nog iemand anders die zo'n klein puntje ter bespreking heeft?

x Bevinden zich op andere planeten van ons zonnestelsel grofstoffelijke wezens die qua uiterlijk, ontwikkeling en hoedanigheden met ons overeenkomen en acht U een technisch contact met hen ooit mogelijk?

- Ja, ja en ja, en daar heeft U dan de drie antwoorden op de drie delen van Uw vraag. Er bestaan wezens op andere planeten, ze zijn niet volledig in overeenstemming met de mens, maar ze zullen in hun vorm geen al te grote afwijkingen vertonen, daar ze uiteindelijk geestelijke vermogens zijn die maar een miljoen, hooguit een miljard jaar met U verschillen, dus dat is nu niet zoveel en daardoor zal de meest ideale uitingsvorm - o, vindt U het leuk die grote tijden? U ziet al weer, we moeten tijd erbij halen - laten we het anders zeggen: hun beseft is nog niet zodanig ontwikkeld dat zij een betere vorm hebben gevonden dan iets wat aan het menselijke doet denken d.w.z. voortbewegingsorganen die betrekkelijk buiten het eigenlijke lichaam staan en die daardoor in staat zijn om heel wat kwetsuren of andere dingen te verdragen, zonder dat daarmee direct het leven bedreigd wordt. Dan verder natuurlijk gebruikelijk nietwaar, iets wat op handen en armen lijkt, iets waarmee dus materie gehanteerd kan worden op de meest rationele wijze. En nu behoeft U zich niet voor te stellen dat dat nu allemaal precies 5 vingers is, er kunnen er ook misschien zijn die 10 vingers hebben of die 4 of 2 vingers hebben, maar zij zullen in ieder geval zo ontwikkeld zijn dat ze hetzelfde kunnen doen. U zult verder begrijpen dat naar gelang de omstandigheden van de planeet, ook de ontwikkeling van een planeet is. Een wezen dat leeft in een nitrum-, een ammoniakatmosfeer, in een sterke stikstof atmosfeer, kan natuurlijk niet volledig lijken op de mens die nu eenmaal leeft in een atmosfeer waarin de zuurstof overwegend is. Ja, dan kunt U misschien zeggen: "in de lucht is dat niet waar", maar het is toch wel zo, want alle leven bij ons is op zuurstof gebouwd, op deze wereld, nietwaar? Ze zullen dus verschillen vertonen, maar die verschillen zijn niet zo groot dat daardoor een contact onmogelijk wordt. Wanneer we nu verder weten dat er op aarde de laatste tijd, dank zij ingevangen voertuigen, reeds voertuigen gebouwd worden, en zover als ik weet zelfs al beproefd zijn, die inderdaad in staat zijn om zich buiten de ruimte van de aard-atmosfeer te bewegen, dus die de cosmos al een beetje meer in kunnen gaan, dan zult U ook begrijpen dat er dus helemaal geen bezwaar is tegen een contact; dat aan de andere kant een bepaalde beschaving - en nu moet ik er dus één speciale uitlichten - die oorspronkelijk niet eens uit Uw zonnestelsel afkomstig

is, maar die bij een - heel lang geleden is dat gebeurd - zeer dicht passeren van de zon met een andere ster die een planetairstelsel had, uiteindelijk in Uw wereld terecht zijn gekomen en Uw zonnestelsel. En die overlevenden hebben dat er uitgewerkt en die hebben er zelfs verschillende koloniën gevestigd. Die wezens die hebben inderdaad reeds de middelen om met de aarde in contact te komen, alleen geloof ik niet dat ze bijzonder veel voor de menselijke opvatting van beschaving voelen; ze hebben daar nu eenmaal andere opvattingen over. Dus dat is inderdaad waar en juist. Of het zal komen tot een ruimtevaart zoals de menselijke fantasie die op het ogenblik tekent echter, zou ik betwijfelen en voornamelijk hierom: de aarde kan niet voldoende stoffen opleveren om een groter aantal voertuigen te bouwen die ook buiten Uw eigen zonnestelsel ruimtebestendig zijn, dus die daar gehandhaafd blijven onder alle invloeden die ze ontmoeten en die bovendien dan een versnelling kunnen verdragen in de ruimte die tot oneindig zou moeten gaan. U weet dus wat ik hiermee bedoel, een dergelijk voertuig zou - om te komen tot een redelijke vervoerstijd tussen één ster en een andere ster - een zodanige snelheid aan moeten nemen dat hierdoor bij het passeren van cosmische stralingen o.a. het passeren van lichtuitstralingen, heel eigenaardige invloeden zouden ontstaan, daar dan de eigen snelheid bijna met die van het licht zou moeten overeenstemmen, ja zelfs in sommige gevallen deze zou moeten overtreffen. En waar dat gaat gebeuren daar krijgen wij een totale omzetting van alle materie, daardoor een vormverandering die zodanig groot is dat het m.i. onmogelijk is dat een mens deze zou doorstaan of dat een vorm door mensenhand gemaakt, bij dergelijke versnelling zou kunnen worden gehandhaafd. Ik zou zelfs aannemen dat langs deze weg mechanisch deze mensen in een andere sfeer van waarneming terecht zouden kunnen komen en dat dus, terwijl hun waarnemingsorganen blijven bestaan, geestelijk gezien, deze stoffelijk een zodanige andere vorm verkrijgen, dat zelfs een terugkeer tot hun planeet onmogelijk zou zijn. Zoals U ziet, er zitten nog wel wat moeilijkheden aan vast.

- x U noemt daar het overtreffen van de lichtsnelheid, ik meen dat de lichtsnelheid als de absolute snelheid geldt.
- Inderdaad, omdat niets wat sneller gaat dan waarneembaar geldt voor Uw wereld, waarbij de begrenzing van snelheid, zowel van verplaatsingsmogelijkheid niet te beperkt wordt door de stralingen zelf, maar wel door Uw mogelijkheid om deze waar te nemen en te registreren. Want als ik U nu vertel, dat wij in 1 seconde een verplaatsing van bewustzijn kunnen doen plaatsvinden die bij U gelijk zou komen met een afstand van verschillende jaren, dan zult U begrijpen dat onze snelheid groter is dan die van het licht in een dergelijk geval, en dat komt omdat wij erg unfair zijn, wij slaan n.l. dat deel van de ruimte over dat we niet nodig hebben, dus wij springen a.h.w. met ons bewustzijn van het ene punt naar het andere toe en bij het licht is dat weer een andere kwestie, want het licht dat betekent een contactstroming van kleine delen. Het is dus een straling, maar een straling die een zodanige frequentie heeft en een zodanige versnelling, dat zij zelve niet waarneembaar wordt en alleen waarneembaar wordt door de storing in evenwicht van andere kleinere, minder snelle straling die ze op haar weg ontmoet. Vandaar dat licht in de ruimte praktisch niet waarneembaar zou zijn. Het licht als straling bestaat niet meer, maar het wordt in plaats daarvan een kracht, een kracht die zo sterk binnendringt dat, als een menselijk oog onbeschut alleen al in de stratosfeer zouden kunnen blootstellen aan b.v. zonlicht, dan zou het gewoon verbranden. Een andere middenstof waarin deze straling terechtkomt, daardoor een andere omzetting in kracht. Dus dat zijn zo allemaal van die gevaarlijke dingen eigenlijk. Nu speelt een mens wel meer met gevaarlijke dingen, juist omdat hij er niets van af weet, hoor. Net als de pastoor zei en hij ging zitten op een vat buskruit en hij klopte zijn pijp uit: ik verbaas me nog steeds waar Bartel Schwarz is gebleven, ja. Nu, hij heeft niet lang zich behoeven te verbazen, hoor, maar had hij geweten waar hij gebleven was, dan was hij waarschijnlijk gebleven waar hij was op het ogenblik dat hij zich die vraag stelde, en dan zou dus deze heer niet die vooruitganggekend hebben die hij nu wel gekend heeft. M.a.w. vooruitgang betekent niets anders dan onkunde die de mens leidt tot het beschrijven van een zodanig gevaarlijk gebied, dat hij in alle onschuld de meest ontzettende ontdekkingen doet. Hebben we nog wat meer met elkaar te beredeneren of zijn we zo'n beetje er doorheen?
- x Neen, ik heb nog een vraag. We hebben het zoëven gehad over planeten en nu wilde ik eens vragen: welke invloed gaat er van zonnevlekken uit op het leven van de mensen op aarde of hun gezondheidstoestand of event. ongelukken, zoals verkeersongevallen e.d.?
- Nu, dat is ook weer een aardig kluitje en dan zullen we zeggen, daarmee is dan de snertpot vol, hoor. Ja, ik bedoel als we dat dan uitgekend hebben met elkaar zo'n beetje, uit elkaar gerafeld, dan scheid ik er althans mee uit voor vandaag. Dus zonnevlekken, wat U een zonnevlek noemt is in werkelijkheid een zodanige drukverhoging in de kern van de zon, dat de daar zich in veel grotere bewegingstoestand bevindende materie doordringt naar buiten toe. Daarbij ontstaat dan iets

wat doet denken aan een trechter zoals b.v. een typhoon naar voren kan brengen, een wervelstorm. Deze werveling betekent dus het uitschieten van zeer sterk geladen deeltjes die - doordat ze de lichtkracht, de vertraging die hen in het lichtende terecht brengt - voor een deel missen, op de aard-atmosfeer een eigenaardige invloed hebben; ze maken de aard-atmosfeer n.l. sterker geleidend, zij brengen bovendien door de onregelmatigheid waarmee ze optreden, tussen de normale zonnestrallen zeer storende invloeden naar voren, ze brengen er eigenlijk zo'n beetje - hoe moet ik het zeggen - wat rommel tot stand. Waar normaal hier een mooi geïoniseerd laagje zou liggen dat overvloedige energie opslurpt en netjes in buitatosfeer van de aarde verdeelt, daardoor haar eigen straling regelt, haar uitstraling beperkt en ook de inkomende stralen voor een deel afbuigt, daar komt nu ineens zo'n vreemde zonnevlek en die slaat er zo pardoos een gat in. En dan krijgt de lager gelegen atmosfeer, dus de troposfeer, die krijgt het met deze straling zwaar te verduren en die gaat plaatselijk ook weer stukken geleidende lucht tot stand brengen, of ze gaat sterke luchtverplaatsingen tot stand brengen, een wrijvingsverhoging in de lagere atmosfeer, zoals ik zeg, daardoor het ontstaan van veel groter dan normale elektrische ladingen, daardoor sterkere ont-ladingsverschijnselen, sterkere luchtverplaatsingen, daardoor in sommige gevallen grotere verdampingsmogelijkheden en daardoor onregelmatiger maar sterkere neerslag. Door het verplaatsen van dit gebied een afwijking van de normale verlopen van windverplaatsing en van neerslag, waardoor gebieden die anders een normaal vochtig jaar hebben, nu plotseling erg droog komen te liggen, terwijl andere die nooit regen krijgen, nu ineens met regen overstelpt worden e.d. Een afwijking b.v. van de normale afwijkingshoek waarlangs een storm over het algemeen gaat; normaal gaat hij langs een gebogen lijn, in dit geval kan hij plotseling besluiten - geleid door deze eigenaardige invloed - om een knik te maken die niet in overeenstemming is met de buiging die krachtens de ronddraaiing van de aarde bepalend moet zijn voor haar baan etc. U begrijpt dus dat dit opzichzelf voor de mensen al betrekkelijk enerverend is. Hun atmosfeer is wat veranderd, daardoor gaan ze zich ook wat anders bewegen. Het onwennige, de te hoge lading kan bij velen een sterke, veel sterker ontvangst van ervaringen mogelijk maken dan normaal, en dat leidt dan weer tot een tijdelijke overspanning van het zenuwstelsel; het resultaat daarvan grotere prikkelbaarheid, als resultaat daarvan weer slechtere rust, onregelmatige levensgewoonte, en dat is over het algemeen niet direct goed voor de mens. Dan zullen we verder zien dat hierdoor de mens ook zeer snel gaat handelen zonder na te denken, het is of z'n denkvermogen verward is, hij reageert niet meer juist. Nu zou je kunnen zeggen dat b.v. zonnevlekken in zekere mate aansprakelijk zijn voor het aantal ongelukken dat er gebeurt, voor het aantal moord en doodslagen dat er gebeurt, voor het aantal afwijkingen van recht en moraal in de gebruikelijke zin. U zult dus begrijpen dat de zonnevlekken wel degelijk een invloed hebben, maar dat hebben ze niet alleen op de mens, maar bovendien op alle materie, zodat ook de materie in de handen van de mens, niet meer als gebruikelijk reageert en de daardoor ontstane misvattingen dan de mens nog een klein beetje prikkelbaarder maakt dan hij al was. En dat prikkelbaar daar bedoel ik niet alleen mee het gebruik van mooie woorden die in geen enkel woordenboek staan, maar bovendien natuurlijk de daad bij het woord voegen en er op inslaan, of nu ineens maar: dit moet gebeuren en dat zal gebeuren, onverantwoordelijker handelen dus. Dat is een invloed die de zonnevlekken regelmatig hebben. De mensen worden vatbaar voor allerhand psychosen en hoe het meer heet; ze vallen van de ene neurose in de andere en ze zijn eigenlijk niet gelukkig als ze een ogenblik normaal zijn. Die mensen die in zo'n tijd leven en niet voldoende zelfbeheersing bezitten, die zullen dus de omstandigheden toestaan met hun verstand op de loop te gaan en in dergelijke gevallen krijg je dan heel vaak wereldrampen; wereldrampen doordat dan ook vaak die mensheid nog met z'n eigen geestelijke gesteldheid de zaak die toch al niet erg prettig is nog een beetje aan gaat dikken. En U weet, er is vaak maar één druppel nodig om een vat over te laten lopen. En als er zoveel energie meer dan normaal en meer dan eigenlijk onmiddellijk verwerkt kan worden, opgeslagen is in de aardatmosfeer en voor een deel zelfs in de aardkorst, dan is het helemaal geen wonder dat dan de bom barst. Nou, en daar heb ik het dan ook voldoende mee verteld, of is het niet zo?

- x Is het dan niet onredelijk om de mensen aansprakelijk te stellen voor de rampen die er gebeuren?
- Och, we zouden kunnen zeggen: is het redelijk om een mens verantwoordelijk te stellen voor alles wat hij doet gedurende z'n leven, want dat leven dat heeft hij zichzelf ook niet zo gedacht toen hij daar een lichaam kreeg; hij heeft het zich veel mooier en beter gedacht, maar daar staat tegenover dat de mens de mogelijkheid krijgt om zich te beheersen, dat die mens dus de kans heeft om goed te zijn, maar dat hij zich eenvoudig teveel door stromingen laat verleiden. En laten we nu eens aannemen dat U een zoontje hebt, nietwaar? Wanneer dat zoontje langs de waterkant speelt en het valt erin, zegt U dan: arm schaap daar kun je ook niets aan doen, dan had er maar geen water moeten zijn? Of zegt U: stomming, als je niet uit je

ogen kijkt dan krijg je de volgende keer zo'n pak slaag dat je nooit meer bij water in de buurt komt? Een mens speelt langs het water en hij ziet het gevaar niet, een mens speelt in een wereld die meer dan normaal geladen is en is zich daar niet van bewust. Gaat hij in het vuur van z'n leven te ver, dan valt hij in het water en dan is het maar de vraag of hij zwemmen kan en anders dan heb je grote kans dat hij verdrinkt. Nu kun je natuurlijk zeggen: "ja, maar daar kun je toch ook niets aan doen"; allemaal tot Uw dienst, maar de lessen zijn er en er zijn leraren genoeg geweest op de wereld die gezegd hebben: "mensen doe afstand van je egoïsme; laat je je leiden door je egoïsme, dan val je in het water". En als die mensheid zegt: "ja, ik weet het wel" en ze gaat toch rustig door zoals ze het altijd gedaan heeft, dan is die mensheid het die schuld heeft. En wat ik hier heb zitten vertellen, dat kun je zelfs in de Bijbel vinden als je goed genoeg zoekt, heus. Vandaar dat er al die wetten gegeven zijn, al die regels waar de mensen zich ook niet aan houden. Ze zitten allemaal met een vroom gezicht: "gij zult niet doodslaan", en dan zeggen ze: "jongens denkt erom, je mag geen mens doodslaan en wees nu braaf en teken in voor de oorlog en dan krijg je een briefje en dan mag je gratis zoveel doodslaan als je wilt, want dan is het geen doodslag meer maar heldenmoed". Ze zeggen: "gij zult niets begeren van hetgeen een ander toebehoort", nietwaar? En dan moet je zien hoe ze elkaar lopen te benijden; ze houden hele pantoffelparades alleen om elkaar maar te kunnen benijden of om door anderen benijd te worden. Dus het prikkelen van begeerte. Uw hele reclamecampagnes dat is eigenlijk niets anders dan een ander dat begeren naar andermans bezit bijbrengen, wat eigenlijk dan volgens die godsdienstige regels en wetten waar men zich zo aan houdt, verboden is. M.a.w. de hele maatschappij trekt zich geen fluit aan van alle dingen die er door de grote leraren en meesters aan de wereld geleerd zijn en aan de mensheid omdat ze het leuker en prettiger en voordeliger vindt als ze zegt: "dat hoort alleen maar in de kerk thuis" of "met zaken doen heeft dat niets te doen". Kijk, al die dingen, vrienden, die leiden ertoe dat de mensen fout gaan, niet fout gaan in alleen maar een politieke zin of zo, maar dat ze hun eigen leven of misschien zelfs hun eigen wereld voor dat leven verknoeien. En dan kunt U zeggen: "ze zijn er niet aansprakelijk voor", of "het is niet rechtvaardig om ze er aansprakelijk voor te stellen", maar dan zeg ik op mijn beurt: ze zijn niet één maar honderd keer gewaarschuwd. Vandaag aan de dag galmen ze zelfs alle regels die ze gegeven zijn om dergelijke dingen te voorkomen, uit. Alles wat hun geleerd is, ze zingen het met de meest vrome, galmende tonen; ze preken het op een bulderende manier, ze schrijven het neer in boeken en tractaten, ze zijn er zo druk mee bezig, alleen voor zichzelf vinden ze dat ze die dingen niet behoeven toe te passen; dat is alleen voor een ander. Kijk, als U deze mensen dan wilt zeggen: "dan zijn jullie arme mensen, want je wist niet beter", dan vraag ik mij af: "was het dan niet beter als er geen enkele leraar op de wereld was gekomen? Dan hadt U dat inderdaad kunnen zeggen. U weet hoe U leven moet, U weet waar U zich geestelijk en lichamelijk aan te houden hebt, en wanneer U dat niet wilt doen, dat is Uw zaak, maar dan moet U ook niet kwaad zijn als een ander zegt: de gevolgen zijn voor jouw rekening, dat is je eigen schuld. Nou, vrienden, ik ga nu eens afscheid van U nemen. Dan kunt U rustig eens een ogenblikje pauseren; dan kunt U er eens over praten. Ik wens U allemaal een prettige avond toe en ik hoop alleen maar voor m'n collega's die mij opvolgen, dat ze net zo'n prettig en aandachtig gehoor krijgen als ik heb gehad. Goeden avond.

De ORDE DER VERDRAAGZAMEN houdt haar bijeenkomsten iedere Vrijdag (8 uur) in het Gebouw "KEN U ZELVEN", de Ruijterstraat 41, D E N H A A G.
Bezoekt deze regelmatig en introduceer zoveel mogelijk vrienden en kennissen voorzover zij althans serieus van ons werk willen kennismaken.

Wij laten hier een vraag en het antwoord daarop volgen die ter sprake kwamen op de bijeenkomst van Vrijdag 27 Mei 1955.

- x Wanneer een echtgenoot of echtgenote een verhouding met een ander heeft (omstandigheden waarvan tengevolge eveneens de kinderen b.v. door daaruit voortkomende echtscheiding de dupe zijn) is dit eveneens een overtreding van een goddelijke of cosmische wet, en heeft zulks gevolgen na de overgang?
- We kunnen dit als volgt beschouwen: M.i. is de verhouding opzichzelve geen strafbaar feit, geestelijk gezien. Uiteindelijk is de band die de mens legt in het huwelijk, een kunstmatige. Zij geeft een zeker bezitsrecht, menselijk en juridisch gezien, op den ander. Mensen kunnen elkaar niet bezitten, zij kunnen slechts vrijwillig samengaan en vrijwillig tot groter bewustzijn gezamenlijk streven. Waar deze laatste voorwaarde ontbreekt, is m.i. de waarde van de huwelijkse band toch reeds vernietigd. Wanneer echter de kinderen hier het slachtoffer van zijn, dan treedt een ander verschijnsel op. Hier wordt dus klaarblijkelijk tekort gedaan aan anderen. En wanneer dit niet alleen betekent een stoffelijk, maar een geestelijk nadeel, zodat het bewustzijn in de wereldaanvaarding van de kinderen daaronder lijdt, dan is het m.i. de taak om zichzelf beperking op te leg-

gen. Ik kan mij in een dergelijk geval voorstellen dat de stoffelijke huwelijkse betrekkingen niet worden aangeknoopt opnieuw, maar dat men zich aan de andere zijde van andere contacten onthoudt, opdat de kinderen eerst een bewustzijn en recht kunnen verwerven. Wanneer de kinderen dan zo groot zijn, dat zij zelfstandig in het leven staan, is m.i. de verplichting afgelopen en kunnen wij dus rekenen dat iemand met volledig recht dan, daar kan gaan waar de liefde drijft, niet de hartstocht maar de liefde. Het is voor mij zeer moeilijk om te bepalen, vooral vanuit mijn hele huidige levenstoestand, waar men op aarde van liefde en waar men van hartstocht moet spreken. De buitenechtelijke verhouding als zodanig zie ik als een stoffelijk verschijnsel, dat misschien wat dierlijk is, maar onbelangrijk zolang het geen schade berokkent aan de geest. Ik ben ervan overtuigd dat dit maatschappelijk niet aanvaardbaar is, en ik zou zeer zeker niet enigerlei wijze aan willen bevelen om buitenechtelijk verkeer te plegen. Maar wanneer dit gebeurt mankeert er iets in het huwelijk en is het de tijd om het huwelijk zelve aan een diepgaande beschouwing te onderwerpen, om te zien in hoeverre men hier, geestelijk althans, een toestand kan scheppen waardoor beide partijen enigszins tot hun recht komen. Een stoffelijke band als zodanig: nietswaardig. Indien de geestelijke band bestaat moet al het andere daaraan ondergeschikt worden gemaakt. Iemand die werkelijk liefheeft en zijn verplichtingen begrijpt, zal zeer zeker nooit die liefde uiten of tot uiting doen komen in strijd met de belangen van anderen of andere liefde, want het misbruiken van de liefde, om hierdoor voor zichzelf voldoeningen te bereiken en anderen gelijktijdig schade toe te voegen, verlaagt haar m.i. reeds tot hartstocht. Ik spreek hier vanuit mijn eigen standpunt en ik geef toe dat het voor mij moeilijk is om hier een volledig onpartijdig oordeel te vellen. Voor mij betekenen stoffelijke dingen niet zoveel meer als voor velen van U. Maar ik geloof dat ik het zo eerlijk mogelijk heb benaderd hier. Commentaar?

- x Voorz. Zoudt U misschien kunnen zeggen of dit ook het standpunt is van het Nieuwe Testament?
- Ik meen dat Jezus heeft gezegd dat men de geboden van Mozes moest opvolgen; daar staat: "gij zult niets begeren van hetgeen een ander toebehoort, noch diens goed, noch diens huisvrouw", waarbij dus het uiten van liefde t.o.v. een gehuwde opzichzelf reeds verworpen wordt. Deze Mozaïsche wetgeving is in haar laatste 7 geboden vooral sociaal, dus stoffelijk. Desalniettemin lijkt het mij dat in het Nieuwe Testament dit toch gecontinueerd wordt, ook wanneer er verder staat: dit is het einde van het Oude Verbond. Dus wanneer U mijn mening wilt horen hierover: ik geloof niet in een huwelijk dat onverbrekkelijk wordt gebonden; ik acht alle huwelijksformaliteiten en rituelen een stoffelijk begeleidingsverschijnsel, dat geen gewicht in de schaal legt zolang er geen sprake is van een band die verder gaat dan de zuiver stoffelijke. Iemand die zonder meer z'n lusten nagaat zondigt m.i. - als ik althans het woord "zondigen" mag gebruiken hier - tegen de wetten, ook van het goddelijke, omdat hij zichzelf al heel gauw tot dief of tot dievegge maakt. De consequentie hiervan is dus: schuldgevoel in het "ik" moet zijn eigen straf meebrengen. Is er - en nu zeg ik iets dat op aarde misschien heel erg cru klinkt - ten opzichte hiervan begrip tussen de echtgenoten, dan kan ik mij voorstellen dat het sexuele in het huwelijk minder belangrijk wordt geacht en een kleine uitspatting op dat gebied zelfs niet wordt geteld, waar andere krachten de werkelijke band van het huwelijk uitmaken n.l. geestelijke krachten. Dit kan van geval tot geval verschillen. Maar dit is een zaak die ieder voor zich persoonlijk moet beoordelen, en, zou iemand zelf in een een dergelijke toestand verkeren, dan zou ik mij afvragen in zijn of haar plaats: veroorzaak ik hier iemand lijden mee, breng ik hier iemand mee in een scheve positie, doe ik hiermede iemand onrecht? En zodra ik op één van die drie vragen zelfs maar een twijfelachtig "ja" zou laten horen, zou ik mij hiervan onthouden in stoffelijke zin, wetend dat geestelijk liefde niet te binden is. Ik hoop dat dit voldoende is.
- x Er zijn toch ook wel vrije huwelijken die perfect gaan, waar de mensen ook in elkaar opgaan, maar maatschappelijk komen ze dan hier en daar toch altijd in conflict.
- Mijn waarde vriend, als U een winkeltje wilt beginnen en U heeft geen diploma's, dan komt U ook in conflict. Ik geloof dat we dat op hetzelfde peil kunnen stellen. Ik meen dat de mensheid nog veel teveel gelooft in contracten en papieren en veel te weinig gelooft in werkelijke waarden. Ik ben ervan overtuigd dat een huwelijk, of het nu vrij is of wettelijk gesloten, goed kan zijn; ik ben er evenzeer van overtuigd dat het vrij, makkelijker uit elkaar gaande, minder ellende zal veroorzaken, dan wanneer een wettelijke scheiding noodzakelijk is, want dit is een van de meest onsmakelijke processen die ik mij, vanuit mijn standpunt van waarneming, op aarde kan denken. Nog commentaar hierop verder? (geen commentaar).

Als slot laten we hier nog een huwelijksvraag volgen, welke werd behandeld in de bijeenkomst van 2 April 1954.

- x Ik zou U willen vragen: Het huwelijk is voor ons nog noodzakelijk om de mensen er toe te brengen elkaar te onderhouden. Maar nu komen er zoveel sociale maatregelen waardoor iedereen een zekere levenszekerheid krijgt, en als deze zekerheid nu toeneemt tenslotte de mensen een veel hogere uitkering van de Staat krijgen, waardoor iedereen feitelijk financieel onafhankelijk is, zal dan de staatsbemoeiing met het huwelijk niet meer nodig zijn?
- Neen, dan zou het werk ook niet meer nodig zijn.
- x Nee, dat bedoel ik niet.
- Neen, dat weet ik wel, maar ik bedoel maar dit: als je een huwelijk alleen maar sluit, omdat je een vrouw uiteindelijk moet onderhouden, wordt het een rare situatie, hè, ik bedoel, dat is toch al geen wettelijke plechtigheid; laat dat maar opzij liggen. Maar wanneer je een huwelijk sluit, omdat je kinderen wilt opvoeden, omdat je iets voelt voor een vrouw, voor kinderen, dan is het huwelijk op het ogenblik nog wel de aangewezen weg om deze intenties aan het publiek kenbaar te maken. Ja, het huwelijk opzichzelf, ach, wat zal ik zeggen: er zijn op het ogenblik mensen, die beschouwen het huwelijk als een stuivertje verwisselen, waarbij de vrouw als een zilveren dollar, geloof ik dat het liedje gaat, van de ene man naar de andere toerolt, steeds contractueel bevestigd en door scheidingsprocedures achtervolgd. Dat is toch geen huwelijk; aan een dergelijk huwelijk is er helemaal geen behoefte. Er is ook helemaal geen behoefte aan dat, laten we zeggen, mensen een huwelijk sluiten in de zin van wettelijk contract. Maar aan de andere kant is het toch wel erg prettig voor een vrouw als zij een rechtspersoonlijkheid krijgt, gezamenlijk met haar man, want man en vrouw werken samen. Maar vaak is een huwelijk de vrouw de dienende factor. En wanneer ze dat is en de man verdient nu een hele hoop, dan zou op een ogenblik als die man sterft, zijn familie kunnen zeggen: dat is mijn erfdeel want jullie zijn niet getrouwd. Dat zou ook niet eerlijk zijn. Voor dat soort dingen is het huwelijk dus nog wel nodig. Heus niet voor het onderhoud, want als het daarom gaat, zijn er een hoop vrouwen die zich beter redden dan mannen geloof ik, tegenwoordig. En als U uiteindelijk wilt zien het ogenblik dat het huwelijk in zijn huidige vorm, dus in zijn burgerlijk contractuele vorm, overbodig wordt, dan zal dat waarschijnlijk dat ogenblik zijn waarop de vrouw als arbeidskracht volledig gelijkberechtigd is met de man en ook in het sociale leven de gelijke lasten te dragen heeft. Op dat moment, ja, vóór die tijd niet. En aangezien de meeste vrouwen de voorrechten graag, maar de nadelen niet graag nemen, van een gelijkwaardigheid, bovendien in vele gevallen werken voor een lippenstift inplaats van voor haar levensonderhoud, zal dat nog wel een tijdje duren, vind je ook niet? Maar het religieuze huwelijk, dus het geestelijke huwelijk, dat vind ik erg belangrijk, want dat is het aanvaarden van een eenheid met een ander wezen. Dat is erg belangrijk en verder het aanvaarden uit vrije wil en zonder dwang a.h.w., het onderhouden van al datgene, wat uit dit huwelijk voortkomt. Niet voor die nieuwe broek van Jantje en de schoenen van Pietje die versted moeten worden, nietwaar, en Treesje die nu ook eens eindelijk een nieuwe jurk wil hebben, maar wel, omdat de kinderen behoefte hebben aan een voortdurend en persoonlijk contact met hun ouders, en dan is ouders, is die vleeslijke band niet zo belangrijk als men denkt, maar ze hebben behoefte aan een man en een vrouw, dus twee verschillende mentaliteiten waarop ze kunnen vertrouwen, die voor hen zorgen, die hen beschermen en die hen leiding geven. En dat kun je met de beste regeringssteun niet voor elkaar krijgen. En daarom geloof ik, dat een werkelijk huwelijk wel altijd zal blijven bestaan. Misschien niet meer zo contractueel en burgerlijk, maar dat toch de man en de vrouw die het eerlijk menen, er prijs op zullen stellen op de een of andere manier, al is het maar tegenover God te bevestigen dat zij man en vrouw dus één zijn. Nou, zo zou ik het bekijken, hoor.

ABONNEMENT OP ONS WEKELIJKS VERSLAG. Door storting van f 5.20 op giro 517676 ten name van J. Rientjes, Havenkade 60, Scheveningen (telefoon: 554162), verzekert U zich gedurende 10 weken van de ontvangst van ons orgaan dat 50 cents per nummer kost.
VAN ALLE REEDS VERSCHENEN NUMMERS HEBBEN WIJ NOG EXEMPLAREN IN VOORRAAD!

Van de band overgenomen
en g e s t e n c i l d
d o o r
J. R i e n t j e s
Type- en Copieerinrichting
HAVENKADE 60 - SCHEVENINGEN
Telefoon : 55 41 62